

Binnen de vaste commissie voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid hebben enkele fracties de behoefte enkele vragen en opmerkingen voor te leggen aan de Staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid over de brief van 2 februari 2016 inzake de triloof fase herziening van de IORP-richtlijn (Kamerstuk 33 931, nr. 11).

De voorzitter van de commissie,
Van der Burg

Adjunct-griffier van de commissie,
Van der Linden

Inhoudsopgave	
I Vragen en opmerkingen vanuit de fracties	2
Vragen van de leden van de VVD-fractie	2
Vragen van de leden van de PvdA-fractie	2
Vragen van de leden van de CDA-fractie	3
Vragen van de leden van de D66-fractie	5
Vragen van de leden van de GroenLinks-fractie	6
II Antwoord / Reactie van Staatssecretaris	7

I Vragen en opmerkingen vanuit de fracties

Vragen en opmerkingen van de leden van de VVD-fractie

Stand van zaken herziening IORP-richtlijn

De leden van de VVD-fractie constateren dat de Staatssecretaris in haar brief aangeeft: «Wel zet het Europees Parlement meer dan de Europese Commissie en de Raad in op het verminderen van obstakels voor grensoverschrijdende activiteiten voor pensioenfondsen en ziet het daarbij tevens een rol voor European Insurance and Occupational Pensions Authority (EIOPA)». Deze leden vragen wat dit concreet betekent. Kan de Staatssecretaris daar op ingaan? Daarnaast geeft de Staatssecretaris in haar brief aan: Ook geeft het Europees Parlement extra aandacht aan risico's rond sociale en intergenerationele aspecten en klimaatverandering in het risicomanagement van pensioenfondsen». Ook hier vragen de leden van de VVD-fractie wat dit concreet betekent. «Nederland zal zich in die rol in de Raad per definitie neutraal en onpartijdig opstellen en optreden als bemiddelaar», zo lezen de leden van de VVD-fractie. Betekent dit dat er geen oog is voor het Nederlandse standpunt?

Uitkomsten Europese stresstest pensioenen

Het tweede deel van de brief gaat over de EU stresstest voor pensioenfondsen. Hieruit blijkt dat het Nederlandse pensioenstelsel kwetsbaar is voor nieuwe financiële schokken. De tweede alinea vinden de leden van de VVD-fractie onduidelijk. De dekkingsgraad is gedaald door de financieel economische crisis waardoor fondsen niet of nauwelijks meer over buffers beschikken. In de volgende zin: «Ook hebben we ten opzichte van andere Europese landen veel opgebouwd pensioenvermogen waarbij fondsen risico's in het beleggingsbeleid nemen met als doel dat dit opgebouwde vermogen rendement en dus een beter pensioen oplevert». De leden van de VVD-fractie vragen wat de Staatssecretaris hier bedoelt te zeggen. Dat het beleggingsbeleid van de fondsen kwetsbaar is? Hoe moeten deze leden het begrip kwetsbaar definiëren als er geen andere stappen worden voorgesteld? Wat gaat de Staatssecretaris zelf doen met deze informatie? Laat ze dit alleen bij De Nederlandsche Bank (DNB) of kijkt ze ook zelf verder hoe het stelsel aangepast kan worden om het minder kwetsbaar te maken?

Vragen en opmerkingen van de leden van de PvdA-fractie

De leden van de PvdA-fractie hebben kennisgenomen van de brief van de regering over de voortgang van de herziening van de IORP-richtlijn. Naar aanleiding van deze brief hebben deze leden nog enkele vragen.

Stand van zaken herziening IORP-richtlijn

De leden van de PvdA-fractie constateren dat de Staatssecretaris stelt dat de *general approach* van de Raad reeds in grote mate tegemoetkomt aan de Nederlandse bezwaren bij het Commissievoorstel. Kan de Staatssecretaris nader toelichten op welke onderdelen de *general approach* niet tegemoetkomt aan de Nederlandse bezwaren? Op welke manier is de Staatssecretaris van plan om deze onderdelen uit te onderhandelen met de Raad, de Commissie en het Europees Parlement in de trilooffase?

De leden van de PvdA-fractie constateren voorts dat het Europees Parlement meer dan de Europese Commissie en de Raad inzet op het verminderen van obstakels voor grensoverschrijdende activiteiten voor pensioenfondsen. Daarbij ziet het een rol voor EIOPA. Ook geeft het Europees Parlement extra aandacht aan risico's rond sociale en intergenerationele aspecten en klimaatverandering in het risicomanagement van pensioenfondsen. Hoe wil het Europees Parlement dit bereiken? En hoe kijkt de Staatssecretaris naar deze inzet van het Europees Parlement? Wat is haar standpunt ten opzichte van de inzet van het Europees Parlement?

Kan de Staatssecretaris nader toelichten op welke andere vlakken de voorstellen van het Europees Parlement, de Raad en de Europese Commissie verschillen van de Nederlandse inzet? Hoe gaat de Staatssecretaris ervoor zorgen dat indien er enige discrepantie is tussen de Nederlandse inzet en de inzet van het Europees Parlement, de Europese Commissie en de Raad de Nederlandse belangen uiteindelijk gehoord zullen worden in het eindresultaat van de onderhandelingen in de trilooffase? Op welke termijn wordt de Kamer op de hoogte gebracht van de resultaten in de trilooffase?

Vragen en opmerkingen van de leden van de CDA-fractie

De leden van de CDA-fractie hebben met grote zorgen kennis genomen van de brief van de Staatssecretaris over de IORP-richtlijn. Zij roepen de Staatssecretaris in herinnering dat deze leden tegen de nieuwe IORP-richtlijn zijn en waren.

Stand van zaken herziening IORP-richtlijn

De Tweede Kamer had een behandelvoorbehoud gemaakt, maar daar is de Staatssecretaris nogal makkelijk mee omgegaan, naar het oordeel van de leden van de CDA-fractie. In antwoorden op schriftelijke vragen van het lid Omtzigt¹ gaf de Staatssecretaris het volgende aan:

«De zorgen van uw Kamer hebben bij ons tijdens de onderhandelingen continu op het netvlies gestaan. Zo waren er zorgen over de gedetailleerde en uniforme bepalingen over de pensioencommunicatie, de ruime en gedetailleerde gedelegeerde bevoegdheden voor de Europese Commissie en de Europese toezichthouder EIOPA, de gedetailleerdheid van de bepalingen over de governance en de mogelijke gevolgen hiervan voor pensioenfondsen, werkgevers en deelnemers. Ook heeft uw Kamer in een motie (Kamerstuk 21 501-20, nr. 876) opgeroepen om zich er voor in te zetten dat de Europese Commissie de pensioenstelsels van individuele lidstaten ongemoeid laat en in een motie (Kamerstuk 33 931, nr. 1) opgeroepen om niet in te stemmen met de gedelegeerde regelgeving in dit voorstel.»

De leden van de CDA-fractie zien nogal wat van deze toezeggingen op de tocht staan met dit voorstel door bijvoorbeeld bepaalde posities van het

¹ Tweede Kamer der Staten-Generaal, Vergaderjaar 2014–2015, Aangangsels van de Handelingen, nr. 794

Europees Parlement. Zij herinneren de Staatssecretaris er ook aan dat zij een motie² ontraadden die de regering vroeg de risico's op de uitgestelde belastingclaim, die honderden miljarden bedraagt en de risico's door het Hogan-arrest in kaart te brengen. Dit risico voor de belastingclaim bestaat volgens de regering niet, gaf de Staatssecretaris in het plenaire debat op 10 juni 2014 aan. Kan de Staatssecretaris toezeggen dat al de eerder genoemde toezeggingen recht overeind staan in de triloof fase met een resultaatverplichting?

Bezwaren

De leden van de CDA-fractie hechten eraan hun bezwaren nogmaals uiteen te zetten. Ze hebben moeite met de eerste doelstelling uit het voorstel van de Commissie om barrières weg te halen, zodat werkgevers geen belemmeringen hebben om hun pensioenregeling elders in de Unie onder te brengen. De Staatssecretaris is bezig met *base erosion and profit shifting* van bedrijven. Ofwel: hoe zorgen we ervoor dat een land de winst die in dat land ontstaat bij bedrijven zelf kan belasten? Bij pensioenfondsen is dat tot nu toe goed geregeld: een land gaat over zijn eigen stelsel(s) en juridisch bevinden de gelden zich in het land van herkomst. Van daaruit kunnen fondsen elders investeren en dat is ook voor risicospreiding belangrijk.

Als dit voorstel gaat werken, gaat er een facilitering optreden naar het verhuizen naar het land dat het meest aantrekkelijke toezicht regime gaat optuigen en wellicht een royale btw-vrijstelling op diensten voor pensioenfondsen.

Als dat proces fors op gang komt, zal er een roep komen om toezicht arbitrage volledig onmogelijk te maken. Dit zal dan als een katalysator gaan werken om het geharmoniseerde pensioen toezicht door te voeren om die ongewenste competitie tegen te gaan. EIOPA wordt dan alsnog een Europese toezichthouder en de door sommigen vurig gewenste pensioenunie wordt dan vanzelf de nieuwe realiteit. De leden van de CDA-fractie merken op dat de keuzevrijheid exclusief het domein wordt van de werkgever en niet van de werknemer.

Net als in de rest van de Unie wordt er wel hard gewerkt aan de vrijheid van kapitaal (de kapitaalmarktunie) maar ligt vrij reizen, vrij in een ander land werken voor burgers in de unie onder vuur. Dit is niet direct in het belang van de burgers van de unie.

De leden van de CDA-fractie maken zich ongerust over de volgende passage in de brief van de regering: «Nederland zal zich in die rol in de Raad per definitie neutraal en onpartijdig opstellen en optreden als bemiddelaar. Dit betekent dat met alle binnen de Raad naar voren gebrachte standpunten naar behoren rekening wordt gehouden en dat zij op hun merites worden beoordeeld.» Nederlandse pensioenfondsen en verzekeraars bezitten in de orde van grootte van 1400 miljard euro Nederlands pensioengeld, bijna 80.000 euro per Nederlander. Er zijn weinig dossiers waar het belang van Nederland zo groot is. Nederland is geen neutrale speler: de positie van Nederland is uniek en andere landen zullen echt niet op de positie van Nederland gaan letten. De vraag dringt zich dan ook op: waarom kiest Nederland er niet voor om dit dossier een half jaar te laten liggen, dan wel om iemand anders de onderhandelingen te laten leiden ten einde een eigen positie in te nemen?

De triloof fase

De triloof fase is al begonnen. De leden van de CDA-fractie verzoeken de Staatssecretaris de Kamer te informeren na elke bijeenkomst in die fase.

² Tweede Kamer der Staten-Generaal, Vergaderjaar 2013–2014, Kamerstuk 33 931, nr. 3

Bij hoge uitzondering mag dat volgens deze leden ook vertrouwelijk geschieden. Is de Staatssecretaris bereid dit toe te zeggen?

Deze leden vragen hoe de twee bijeenkomsten waren voorafgaand aan de openingsbijeenkomst.

Daarnaast hebben deze leden een paar vragen over punten in de onderhandelingen:

1. Deelt de Nederlandse regering nog steeds de opvatting dat er onmogelijk gedelegeerde handelingen in een IORP opgenomen kunnen worden, als gevolg van de aangenomen motie?
2. Welke landen krijgen uitzonderingsposities voor delen van hun stelsel? Stemt Nederland daarmee in?
3. Als een cross-border IORP niet meer fully funded hoeft te zijn, wie is dan aansprakelijk voor de tekorten, bijvoorbeeld onder het Hogan arrest?
4. Welke gevolgen hebben de voorliggende voorstellen op het Uniform Pensioen Overzicht? Deelt de staatsecretaris de mening dat het verregaande consequenties kan hebben als de Europese Unie (EU) daarvoor nu de standaarden gaat opleggen?

Is de Staatssecretaris na het hele proces er nog steeds van overtuigd dat de IORP-richtlijn een meerwaarde heeft voor Nederland? Zo ja, welke is dat dan?

En hoe oordeelt de Staatssecretaris over de subsidiariteit van het voorliggende pakket?

Tot slot, ziet de Staatssecretaris nog mogelijkheden om de richtlijn tegen te houden?

Vragen en opmerkingen van de leden van de D66-fractie

De leden van de D66-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van voorliggend voorstel. Zij waarderen de verstrekte informatie over de stand van zaken bij de herziening van de IORP-richtlijn en de belangrijkste resultaten van de EIOPA-stresstest. Zij hebben nog enkele vragen die zij graag beantwoord zien.

Stand van zaken herziening IORP-richtlijn

De leden van de D66-fractie achten het vergemakkelijken van grensoverschrijdende activiteiten voor pensioenfondsen zeer belangrijk, zolang daarbij de niet-grensoverschrijdende belangen niet in het geding komen. Zij lezen dat het Europees Parlement een rol ziet voor EIOPA in het verminderen van obstakels bij de grensoverschrijdende activiteiten. Welke rol is dit precies, en met welk doel? Zal deze vermindering van obstakels een gevolg hebben voor nationaal opererende pensioenfondsen, en zo ja, welke? Ook zijn er geluiden in de sector dat de extra rol voor EIOPA, bijvoorbeeld in de *Duty of Care*, juist grensoverschrijdende activiteiten zal bemoeilijken. Kan de Staatssecretaris inzicht geven of deze geluiden kloppen? En indien dit klopt, wat is de opvatting van de Staatssecretaris hierover?

De leden van de D66-fractie hebben vernomen dat binnen de communicatievoorschriften een voorschrift opgenomen wordt over de communicatie van kosten. Zij constateren dat Nederland de doorsneesystematiek kent, waarbij vooral voor jongeren kosten en uitkering in disbalans zijn. Verwacht Staatssecretaris dat dit informatievereiste een algemene is, of verwacht zij dat er een directe relatie tussen kosten en daarvoor opgebouwde rechten gecommuniceerd moet worden? Wat zullen de gevolgen van deze communicatievoorschriften zijn voor de communicatie om de doorsneesystematiek?

De leden van de D66-fractie hebben vernomen dat binnen de communicatievoorschriften is opgenomen dat de deelnemer gelijk na toetreding tot een fonds geïnformeerd moet worden. Zou hierdoor de huidige Nederlandse termijn van drie maanden verkort moeten worden? Acht de Staatssecretaris dit administratief haalbaar?

Uitkomsten Europese stresstest pensioenen

De leden van de D66-fractie hebben met zorg kennisgenomen van de resultaten van de eerste stresstest voor pensioenfondsen. Nederlandse pensioenfondsen bleken hierin zeer kwetsbaar. Aangezien er grote verschillen zijn tussen de pensioenstelsels in Europa, acht EIOPA dat ingrijpen een nationale aangelegenheid is van de nationale toezichthouder. DNB heeft in reactie op de resultaten van de stresstest gewezen op het voornemen in het pensioentoezicht nadrukkelijk te kijken naar de financiële opzet van pensioenfondsen en de manier waarop deze hun deelnemers informeren over hun financiële positie. Acht de Staatssecretaris dit een voldoende reactie op de resultaten van de stresstest? Is de Staatssecretaris nog van plan andere gevolgen aan deze stresstest te verbinden?

Vragen en opmerkingen van de leden van de GroenLinks-fractie

De leden van de fractie van GroenLinks hebben kennis genomen van de brief van de Staatssecretaris. Deze leden hebben richting de triloof fase enkele vragen.

Stand van zaken herziening IORP-richtlijn

Het valt de leden van de GroenLinks-fractie op dat de Staatssecretaris een tegenstelling tussen de Raad en de Commissie enerzijds en het Europees Parlement (EP) anderzijds beschrijft met betrekking tot de rol van EIOPA, en de aandacht die het EP geeft aan sociale en milieuaspecten. De leden zijn benieuwd of ook de Nederlandse inzet deze tegenstelling onderschrijft. Zo heeft het EP een aantal verplichtingen voorgesteld over het rapporteren over en integreren van klimaatrisico's bij de risico-analyses. De leden van GroenLinks zijn erg benieuwd hoe de Staatssecretaris deze voorstellen apprecieert, mede in overweging nemende het onlangs verschenen DNB-rapport «Tijd voor Transitie», waardoor duidelijk wordt dat Nederlandse fondsen aanzienlijke financiële risico's lopen via hun fossiele portefeuille. Ook heeft het EP voorstellen gedaan om pensioenfondsen te laten rapporteren over sociale en governance factoren, en deze verplicht mee te laten wegen in hun beleggingsbeleid. Hoe apprecieert de Staatssecretaris deze zeer belangrijke factoren? Ziet zij ruimte om op dit punt het Europees Parlement tegemoet te komen in de onderhandelingen? Deelt de Staatssecretaris het standpunt van het Europees Parlement dat *prudent person* pensioenfondsen niet van mag weerhouden om rekening te houden met het mogelijke langetermijneffect van beleggingsbeslissingen op ecologische, sociale, bestuurlijke of ethische factoren?

Uitkomsten Europese stresstest pensioenen

Verder zien de leden van de GroenLinks-fractie dat de Nederlandse pensioenfondsen niet erg goed uit de stresstesten van EIOPA kwamen. De brief van de Staatssecretaris bevestigt ook dat ons pensioenstelsel kwetsbaar is voor financiële schokken. In het kader van transparantie, deelt de Staatssecretaris het standpunt van het Europees Parlement dat het *Pension Benefit Statement* niet alleen de meest waarschijnlijke scenario's voor rendementen moet weergeven, maar ook slecht-weer

scenario's moet bevatten zodat deelnemers beter bewust worden van de risico's?

Alhoewel ook de leden van de GroenLinks-fractie zien dat het Nederlandse stelsel kenmerken heeft die anders zijn dan van andere lidstaten, vinden deze leden de bevindingen van EIOPA alarmerend. De leden van de GroenLinks-fractie zien hierin vooral dat onze pensioenfondsen wellicht minder bestand zijn tegen bijzonder negatieve scenario's. Vanwege dit risico zien zij juist een toegevoegde waarde in een actieve toezichthoudersrol voor EIOPA, en zijn zij benieuwd of de Staatssecretaris bereid is om strengere kwantitatieve solvabiliteitseisen te heroverwegen om deze risico's te beperken. Ook zijn deze leden benieuwd naar de appreciatie van de oproep door EIOPA aan de nationale toezichthouders.

II Antwoord/Reactie van de Staatssecretaris